

G

Att inte vara radiochef

Gästspalten

□ TCO-tidningen har bett mig skriva ner några reflexioner kring ovanstående kanske litet provokativa tema. Det kan naturligtvis i första hand uppfattas som en önskan att jag skulle kommentera utvecklingen inom radio och TV under det sista året, men jag känner egentligen inte något behov att ge mig in i den aktuella debatten om etermedia. Medan jag ännu var radiochef hade jag den bestämda uppfattningen att den organisation som statsmakterna beslöt 1978 var felaktig och olämplig. Jag har i det fallet inte ändrat uppfattning under de snart två år som gått sedan riksdagsbeslutet om omorganisationen togs.

Jag tror alltså att den nya organisationen är orationell, att den kommer att kosta pengar i onödan och att själva organisationen som sådan inte gagnar programverksamheten. Å andra sidan är jag ganska övertygad om att den nya organisationen kan finna sina former och att den också – om medel ställs till förfogande i erforderlig utsträckning – kan utveckla sig på ett tillfredsställande sätt.

Detta att inte vara radiochef är emellertid för mig först och främst slutet på min i egentlig mening yrkesverksamma tid. Att övergå från aktiv verksamhet till att vara pensionär är ju ett minst lika stort – om inte större – steg som att inträda i yrkeslivet och det är klart att den första pensionärstiden blir full av funderingar kring vad man har gjort under sitt liv – eller kanske än mer vad som verkligen hänt både en själv och i samhället. Min tankeverksamhet har därför helt naturligt varit i lika hög grad knuten till min långa tid i tjänstemannarörelsen.

Det är nu snart 40 år sedan jag började som biträdande sekreterare i Daco (De anställdas centralorganisation) år 1941. Det var då en liten organisation med 70 à 80 000 medlemmar. Har utvecklingen motsvarat förväntningarna? Det är naturligtvis en meningslös fråga. Samhället i dag är så fullständigt annorlunda. Men själva grundtanken – självständiga tjänstemannaorganisationer i en gemensam centralorganisation – har visat sig riktig.

Redan då – i början på 40-talet – spelade frågan om organisationsstrukturen en väsentlig roll. Arbetsledareförbundet skapade problem. Det

som har slagit mig är att när Daco bildades 1931, var det huvudsakligen yrkesförbund som sammanslöt sig. Mycket snabbt gick utvecklingen emellertid över mot en struktur där de vertikala förbunden dominerade. Det verkar ibland som om SALF inte någonsin på allvar gjort helt klart för sig den utveckling som ägt rum och att själva den mycket unika struktur som förbundet har måste skapa problem i förhållande till andra förbund – både de som är vertikalt uppbyggda och de som är mer yrkesbetonade. Även dessa har ju i viss utsträckning en vertikal struktur. Därmed inte sagt att problemen inte skulle gå att lösa på sätt som – trots allt – tidigare har skett, men då krävs att man bortser från principer och praktiskt griper sig an problemen. Mig förefaller det senaste utträdet meningslöst. Det ger visserligen SALF handlingsfrihet men löser inga problem.

Den andra stora frågan som i dag står i centrum för TCO-debatten är samhällsfrågorna och TCOs ställning till partipolitiken eller till det politiska livet över huvud taget. Den är ju inte heller ny. Neutraliteten eller obundenheten måste alltid skapa problem och problemen blir större när den partipolitiska blockpolitiken blir mer accentuerad.

ATP-frågan var en skiljelinje i svensk politik och den skapade på sätt och vis hårdare spänningar inom TCO-fältet än dagens dominerande samhällsfrågor – kärnkraften och löntagarfondsfrågan – gör i dag. Ändå var frågeställningen mycket mindre provokativ. Den gällde å ena sidan att TCO inte skulle ta ställning till de olika alternativen utan redovisa de skilda uppfattningar som fanns inom TCO-förbunden om lagfäst eller avtalsfäst tilläggs pension och å den andra sidan om TCO skulle förorda det avtalsfästa systemet för tilläggs pension. Majoriteten förordade den förstnämnda försiktiga linjen. Minoriteten gjorde å sin sida gällande att man egentligen representerade majoriteten bland tjänstemännen och att majoritetens linje var odemokratisk. Hela den politiska handläggningen visade sedan hur snabbt uppfattningarna kunde förskjuta sig när väl det politiska slutliga beslutet var fattat och genomfört.

Mycket av striden i ATP-frågan kom inte att gälla pensionssystem och pensionsnivå utan gällde i realiteten den politiska makten. I det fallet tror jag likheten är slående i dag. Det gäller också i dag frågan om den politiska makten. Det skulle vara frestande att här ytterligare fördjupa parallellerna i de båda folkomröstningarna, men utrymmet tillåter inte detta.

Det som verkligen gläder mig från TCO-tiden är den ringa medverkan jag kunde lämna till ett pensionssystem som visat en häpnadsväckande hållfasthet. Vad jag nu sagt handlar inte mycket om att inte vara radiochef. Saknar jag det? Naturligtvis på det sättet att jag längtar tillbaka till en sällsynt stimulerande arbetsmiljö även om jag såsom jag inledningsvis sagt inte skulle vilja vara med och genomföra en omorganisation som jag själv inte ansåg riktig. Kan företags eller företagens integritet upprätthållas i framtiden och samtidigt tillgodose publikens olika programönskemål under iakttagande av saktighet och opartiskhet? Jag kan inte se att den nya organisationsstruktur som håller på att skapas gör det lättare att uppfylla dessa målsättningar, men den omöjliggör det självfallet inte.

Det skymtar dock vissa tendenser som jag tycker inger farhågor. Framför allt gäller detta den risk för en starkare politisering som tycks framträda. Detta gäller inte minst de olika styrelsernas sammansättning, som pekar i den riktningen liksom det intresse som framträdande rikspolitiker från tid till annan visar att i valtaktiskt syfte utnyttja det missnöje som alltid finns och alltid kommer att finnas bland olika publikgrupper i fråga om enskilda radio- och TV-program. Nu går det naturligtvis inte att helt ta bort det politiska intresset för eller inflytandet på etermedia. Det är i mycket en reflex av det politiska klimat som råder i vårt samhälle.

När jämviktsriksdagen tillkom efter 1973 års val inträdde med en gång en radikalt förändrad situation. 1974 års radioutredning var ett resultat av denna situation. Det finns emellertid nya risker för framtiden. Låt mig utan att försöka bedöma framtidsutvecklingen i sin helhet nämna en risk. Reklamfinansieringen lurar bakom hörnet och den är naturligtvis inte

bara en fråga om integritet och finansiering av radio och TV; den är kanske främst en fråga om konsumtions-samhällets utveckling och de allvarliga risker som här kan skönjas.

Är det skönt att inte vara radiochef? Ja, det är klart att det är skönt att slippa mornarnas irritation när tidningarna gjort påhopp som man ofta upplevde som osakliga och felaktiga ur alla tänkbara synpunkter. Det är klart att det är skönt att slippa kväl-larnas irritation över program som man visste skulle medföra kritik och ibland berättigad kritik. Det är klart att arbetet ibland var förenat med konfrontationer med enskilda medarbetare och att detta kunde vara påfrestande. Det är klart att det är skönt att slippa att ständigt i umgänget med utomstående människor inta en försvarsattityd.

Men allt detta – och mycket därtill – var naturligtvis en stimulans som man ibland saknar. Engagemanget finns emellertid kvar även om man söker värja sig. Det är naturligtvis detsamma med TCO-tiden. Det var inte möjligt att sitta och lyssna på TCO-kongressen i juni förra året utan att då och då önska att få gå upp i debatten och att få säga sitt hjärtas mening.

Men trots allt detta är iakttagarens roll – när man är på väg mot de 70 – nog så intressant och spännande.

Otto Nordenskiöld

Otto Nordenskiöld var anställd i TCO mellan 1944 och 1967. Han var TCO-ordförande från 1961 till 1970 då han blev radiochef, en befattning som han lämnade 1978.

K

Kulturbiten

Fragmentariskt om möten

□ Lage Johansson har skrivit sin femte bok sedan han i början av 70-talet hoppade av från journalistiken. Den senaste har fått titeln »Bara en episod» och är en lyrik- och prosa-samling om möten. Förlag: Askild & Kärnekull.

Möten mellan människor, möten med känslor, glädjen eller olusten i möten, mötens nödvändighet – så beskrivs budskapet med boken.

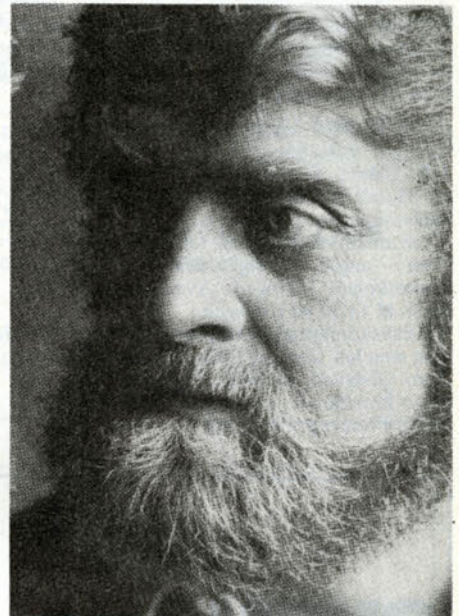
Med själva titeln, Bara en episod, har Lage Johansson kanske velat försvara sig mot en nära till hands liggande kritik att boken är väl fragmentarisk.

Här finns avsnitt som trots sin knappa form är helt färdiga men andra som känns omotiverade och inte säger läsaren särskilt mycket. Bäst lyckas Lage Johansson när han återkommer till sin västerbottniska barn-domsmiljö och till människor han stått i nära relation till. Dikten Pappa i New Orleans och prosastycket En fin dag visar vilka resurser han har när han släpper till sig själv och skriver om de människor han känner.

Det känns inte lika engagerande att läsa om hans möten med utslagna och olyckliga. I sina debattböcker har ju Lage Johansson gjort en stor insats för att väcka bl a fackföreningsrörelsen att se sitt ansvar för människors ensamhet och utstötthet, men när han i mera litterär form försöker berätta om dessa människor blir man ibland irriterad.

Det känns då som om Lage Johansson lite trött noterar eländet och av plikt meddelar oss att det finns. Under en cykeltur på Djurgården hittar han en knarkare som försökt ta livet av sig. Han erbjuder sig att följa med honom till sjukhuset men låter lättad bli när han får veta att det inte behövs.

Varför alls berätta om den här episoden? Den gisslar varken författaren eller oss läsare för vårt bristande engagemang i allmänhet. Det var ändå

Lage Johansson har kommit med sin femte bok.

ett unikt människoöde Lage Johansson snubblade över, kanske fanns där en historia att berätta som hade intresserat oss läsare.

Böcker och speciellt tidningar är fulla av slentrianmässiga och flyktiga rapporter om sk utslagna. Ju fler man läser desto tröttare blir man; är det kanske för att så få når fram till den unika människan? Man får inte veta något väsentligt och glömmer till sist bort att fråga.

Det är som att gå i storslagna demonstrationståg för solidaritet med alla lidande i världen men rynka på näsan åt flyktingarna i trappuppgången eller åt de egna alkoholisterna och knarkarna i tunnelbanan.

Det är först när man får veta något om människors karaktär, kapacitet och öden som man känner intresse och medkänsla och släktskap.

Det märks också tydligt i Lage Johanssons författarskap där boken om hans hustru Annita hittills är höjdpunkten.

Gunni Nordström-Holm